

Jiftáchovo vítězství a prohra

Soudcům 11

(číst verše [Sd 11,1-11](#) a pak [11,29-39](#))

Dnes se zamyslíme nad jedním z Izraelských soudců Jiftáchem, tj. zhruba 12.stol. před Kristem. Po smrti Jozua, následníka Mojžíšova, nastává období menších vůdců, vesměs osvoboditelů Izraelských kmenů od nájedů okolních států. Tito vůdci, povolání Hospodinem, jsou nazýváni soudci, neboť mezi jejich činností nepatřilo jen vojvodcovství, ale následně také rozsuzování Izraele a péče o spravedlnost v zemi. A jedním z nich byla také Jiftách Gileádský.

1 Jiftách neměl vůbec lehký život, už na samém začátku je hřích. Jeho matkou byla totiž nevěstka. To neznamená jen totéž jako dnes prostitutka, ale něco horšího. Jako nevěstky byly označovány ženy, které se staly kněžkami pohanských kultů plodnosti a prostituci (veřejnou) provozovaly jako součást své kněžské práce. Byla to tedy žena, sloužící kultu jiného Boha než Hospodina a s ní se „spustil“ Jiftáchův otec. Jiftách byl tedy dítětem hříchu, což mu také dali bratři ze zákonné manželky Gileádovy pocítit, když ho v dospělosti vyhnali.

Máme zde tedy mladého člověka, ze kterého se stává utečenec jen proto, co zavinili druzí. On sám nenese vinu, ale nese její následek. Nespravedlivě. Není to tedy tak, že si člověk za vše zlé může sám. Jak jednoduše by se nám chápalo, co nepěkného nás v životě potká, když bychom mohli říci: „můžu (může) si za to sám, udělala jsem (on udělal) to a to a tohle je následek. NE. Takto jednoduše to mnohdy prostě nechodí. Často neseme čistě nespravedlivě nebo zdánlivě i bez zjevné příčiny následky činů nebo událostí, která jsme nezavinili a **trpíme nevinně!** A Bible tuto nespravedlnost světa nezastírá. Neříká, že „každý svému štěstí strůjcem“. Naopak syrově sděluje, že svět je nespravedlivý a že takový na Zemi v tomto věku vždy bude. Každý toužíme, aby se s námi jednalo spravedlivě, ale svět takový není a je potřeba to přijmout.

Vraťme se k Jiftáchovi: Stává se z něj utečenec a co hůř „Seběhli se k němu lehkomyšní muži a podnikali s ním výpady. (Sd 11,3). Stává se z něj zbojník, nebo lapka, prostě lupič. A evidentně úspěšný lapka, v boji schopný, neboť když hrozí válka s Amónovci, nemají Izraelci v Gileádu lepšího bojovníka do čela vojska, než právě Jiftácha.

Nemůžeme soudit činnost Jiftácha příliš příkře. Slovem výpady můžeme chápat třeba také jen vojenské výpady proti nepřátelským oddílům, nikoliv přímo loupění. Ale zmínka, že se k němu přidali muži lehkomyšní nám na druhou stranu naznačuje, že úplně v pořádku to asi nebylo.

Každopádně však Jiftách (a to je poměrně překvapivé), se jde dotazovat Hospodina do Mistry, zda má úlohu náčelníka a soudce přijmout, zda je to vůle Hospodinova. Proč překvapivé? Čekali bychom od zapuzeného vyhnance, zrozeného z pohanské matky, že nebude dál vyznávat Hospodina, jehož vyznávali (alespoň formálně) jeho bratři, kteří ho vyhnali. Ale naopak. On ve své víře vytrval. Staví se tak po bok Támaře (Gn

38), Rachab (Joz 2) či Rút (Rt), které ať neizraelky, přesto svým vyznáním jediného Boha Hospodina se začlenily do národa Izraelského.

Není jednoduché vytrvat ve víře, když člověka právě „lidé víry“ zradí. Není jednoduché zůstat pevným ve chvílích, kdy okolo nás právě ti, kteří by měli pevní být, selhávají. Ale Jiftách je v tomto vzorem člověka, abychom věděli, že to lze.

Sd 11,12-15

2

V další části příběhu čteme o jeho boji a Amónovci. Povšimněme si například toho, že Jiftách se nesebere a nejde je hned pobít. Nejprve se dotazuje Hospodina v Mispě, tedy dnes bysme řekli, že se před tak zásadní událostí modlí k Bohu. A ani pak nejde hned bezhlavě do boje, ale snaží se to nejprve urovnat smírem, diplomaticky. Až když nepřátelský král nechce o smíru slyšet, až když mu vyvrátí lživé tvrzení a ukáže, že nemá právo na cizí území, nýbrž každý má právo jen na to, co mu Hospodin dal, pak teprve dochází k boji. Žádné ukvapené akce, žádné povýšené výkřiky, ale rozvaha a snaha o nevojenské řešení je charakteristická pro Jiftácha – bojovníka a náčelníka. I to je do jisté míry překvapivé, vzhledem k tomu, čím prošel a že byl lapkou.

Až sem je Jiftách vzorem...

Každý člověk je sice do určité míry determinován okolím, výchovou a neovlivitelnými vlivy, ale na druhou stranu se lze vzepřít a s Boží pomocí zůstat spravedlivým a k Bohu obráceným člověkem.

Číst: Sd 11,29-39

3

Nyní ale následuje nejméně srozumitelná část příběhu soudce Jiftácha. Jiftách si vede dobře. Dotazuje se Hospodina na jeho vůli, vrací se do Gileádu pomocí svému národu, který ho před tím vyhnal, snaží se spor s Amónovci urovnat smírem. Dokonce čteme, že na Jiftáchovi spočinul duch Hospodinův a v jeho vedení táhne s armádou na Amónovce. A pak... Až neuvěřitelná věc:

29 Tu spočinul na Jiftáchovi duch Hospodinův a on táhl Gileádem a Manasesem do Mistry gileádské a z Mistry gileádské táhl proti Amónovcům.

30 Jiftách složil Hospodinu slib: "Vydáš-li mi Amónovce opravdu do rukou,

31 ten, kdo mi vyjde naproti z vrat mého domu, až se budu vracet v pokoji od Amónovců, bude patřit Hospodinu a toho obětují v zápalnou obět."

Nato táhl Jiftách do boje proti Amónovcům a Hospodin mu je vydal do rukou. (Sd 11, 29-32)

Když to čteme jedním dechem, zdá se nám to celé podivné. Na Jiftáchovi spočine duch Boží, on skládá slib, že obětuje člověka, i když lidské oběti byly v Izraeli přísně zakázány, a pak mu vydá Hospodin do rukou Amónovce. Co to tedy čteme? Patří toho vůbec do Bible? Vždyť je to v rozporu s celým směřováním Písma sv.

Když se na to podíváme pozorněji, zdají se nám tam verše 30 a 31 jakoby jakási vsuvka do příběhu. Autor textu si zřejmě vzpomněl na tuto věc a hned jí uvedl. Verš 32

se nezdá být reakcí na verš 31, ale je pouhým pokračováním příběhu. Bůh nikdy s výjimkou Abrahamova syna Izáka (a ani toho nenechal jako oběť usmrtit), Bůh nikdy nepožaduje v SZ lidské oběti, ba naopak je výslovně zavrhuje a nazývá odpornými (Dt 18,10).

Ale proč to Jiftách udělal? Evidentně v okamžiku svrchované tísně (síla emocí, snad vrcholné vzrušení před bitvou..) vyřkl tento slib. Verše 30 a 31 nám popisují co všechno může způsobit lidská ukvapenost. Jiftách chtěl možná před Pánem Bohem vypadat dobře („podívej co všechno jsem ochoten ti obětovat, když se ke mně přiznáš“), ale přitom musel v Božích očích vypadat přinejlepším jako hlupák. Vždyť nabídl Bohu něco co je mu odporné. Byla to silná slova a přitom nedomýšlel co všechno by ho to mohlo stát. Byl to slib poznamenaný lidskou človecčinou. On, který před tím při vyjednávání s Amónovci prokazuje rozumnost, nyní ukvapeně slibuje, a to něco hrozného. V té chvíli to ale tak strašně možná nevypadalo. Navíc v okolních pohanských národech byla zápalná lidská oběť poměrně běžným jevem.

Hrůznost ukvapeného a strašlivého slibu se ukáže brzy:

Když přicházel Jiftách do Misy ke svému domu, hle, vychází mu naproti s bubínky a s tancem jeho dcera. Měl jenom tu jedinou, kromě ní neměl syna ani dceru. Jak ji uviděl, roztrhl své roucho a zvolal: "Ach, má dcero, srazilas mě do prachu, uvrhla jsi mě do zkázy! Zavázal jsem se svými ústy Hospodinu a nemohu to vzít zpět. (Sd 11,34-35)

Jak ji uviděl, tak si hrůzu svého slibu, který po něm ale Bůh vůbec nechtěl, uvědomil. Možná také někdy dáváme Bohu sliby, které znějí: „když mi pomůžeš, já tobě na oplátku...“. Jenže chyba veliká. Bůh od nás takové sliby nežadá. Mnoho i známých křesťanů takové sliby v minulosti dalo a dlužno říci, že i dodrželo, ale Bůh je nežadá. Jediný slib, který žádá, je slib věrnosti Božímu zákonu a jeho Slovu. Jiftách také slib dodržel (věrolomný soudce by nemohl doufat v oddanost lidu a podle víry lidu ani v pomoc Boží), ale to vše za cenu života své dcery.

Sice to z popisu příběhu vypadá, že jeho dcera dobrovolně a bez odporu přijala jeho rozhodnutí, což můžeme chápat také tím, že v té době byly podobné sliby časté, ale přesto to nic nemění na hrůznosti situace. Někteří vykladači sice naznačují, že nemuselo jít o usmrcení, ale o doživotní panenství, nicméně Jiftách ve verši 31 hovoří výslovně a nezaměnitelně o zápalné oběti, tedy lidské oběti, která je usmrcena a spalena.

Písmo nám neodkrývá Boží reakci na toto Jiftáchovo pochybení. A tím, že sice mezi řádky čteme, že se jednalo o chybný a hrůzný skutek, rádi bychom tam měli výslovně napsáno, jak to Bůh odsoudil. Ale nemáme. Odsuzuje se však sám Jiftách, trhající své roucho na vyjádření svého hlubokého zděšení. Smutné je, že v tu chvíli není ochoten přiznat, že to je jeho chyba, ale říká: *"Ach, má dcero, srazilas mě do prachu, uvrhla jsi mě do zkázy!* Nicméně jeho zdrcení vypovídá o jeho chybě víc, víc než jeho slova.

Hospodin k Jiftáchově činu mlčí. Nechává čtenáře Písma, aby si sám odpověděl a sám našel pravdu. Bůh nám správný pohled na mnohé věci neservíruje na talíři, ale nechává nás přemýšlet nad svým Biblickým textem, abychom sami pochopili a našli pravdu. Pak si jí budeme i víc pamatovat. Vždy si člověk víc pamatuje, když něco sám objeví a odkryje, než když si jen přečte již přežvýkané myšlenky někoho jiného.

Závěr:

A co Jiftách? Byl to muž, který to neměl v životě jednoduché. Zejména sám začátek života poznamenaly události, které on sám nezavinil. Ale vidíme jeho snahu o to, být i přesto věrný Hospodinu. Sice je chybujícím člověkem a určitě nebyl žádný „světec“, ale jeho příklad nám ukazuje, že i přes nepříznivé okolnosti lze věřit v Hospodina a očekávat od něj pomoc. Vždyť mu Bůh dal velké vítězství nad nepřátelskou armádou a 6 let soudcoval v Izraeli.

A jeho pochybení? Ano, bylo hrůzné. Ale nebylo myšleno úmyslně zle. Dnes bychom to asi nazvali a trochou nadsázky „ublížení na zdraví z nedbalosti s následkem smrti“. Vždyť ale nikdo nejsme imunní vůči chybám a jen díky milosrdnému Bohu můžeme doufat v odpuštění.

A ještě jeden paradox na konec: Tak, jako Jiftáchův život byl negativně ovlivněn hned v počátku jednáním jiných (matka nevěstka, pohanská kněžka a následně vyhnání z domova), tak on sám místo, aby se poučil, obdobným způsobem ovlivnil život své dcery tím, že jí určil smrt v mladém věku... Jako hříšní lidé jsme ve spirále hříchu a sami se z něj těžko nevymotáme.

Ale na konec přece jen povzbuzení:

Přes všechny chyby je Jiftách znám jako „udatný bohatýr“ (Sd 11,1) a soudce Izraele. Bible nám odkrývá jeho chyby, ale Bůh je přikrývá. Jeho i naše hříchy přikrývá Hospodin:

Pojďte, projednejme to spolu, praví Hospodin. I kdyby vaše hříchy byly jako šarlat, zbělejí jako sníh, i kdyby byly rudé jako purpur, budou bílé jako vlna. (Iz 1,18)

Mgr. Marta Marková, 31.12.2010

Za použití:

Výklady II. Ke Starému zákonu, str. 108-112

<http://www.bjbuh.cz/?q=node/261>